

ՍԴՅ/0102/01/24
(ԱՎԴԻ/0184/01/24)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ՎԱՐՈՒՅԹԻ ԸՆԴԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

9 հոկտեմբերի 2024 թվական

ք.Երևան

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը,

նախագահությամբ՝
մասնակցությամբ դատավորներ՝

Հ.ԱՍԱՏՐՅԱՆԻ
Ս.ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ
Լ.ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆԻ
Ա.ՊՈՂՈՍՅԱՆԻ

ուսումնասիրելով թիվ ՍԴՅ/0102/01/24 (ԱՎԴԻ/0184/01/24) քրեական վարույթի տարածքային ընդդատության վեճը լուծելու համար Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատ ուղարկելու մասին Սյունիքի մարզի առաջին աստյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2024 թվականի սեպտեմբերի 9-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց

Վարույթի դատավարական նախապատմությունը.

1. 2024 թվականի հուլիսի 25-ին Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին աստյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում ստացվել է Արտաշես Ալբերտի Խալաթյանի վերաբերյալ՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 529-րդ հոդվածի 3-րդ մասով և 525-րդ հոդվածի 5-րդ մասով թիվ 91259424 (ԱՎԴԻ/0184/01/24) քրեական վարույթը:

Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2024 թվականի հուլիսի 29-ին որոշում է կայացրել թիվ ԱՎԴ1/0184/01/24 քրեական վարույթն ստանձնելու և 2024 թվականի օգոստոսի 9-ին նախնական դատախոսներ նշանակելու մասին:

2. Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2024 թվականի օգոստոսի 9-ին որոշում է կայացրել թիվ ԱՎԴ1/0184/01/24 քրեական վարույթն ըստ ընդդատության Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ուղարկելու մասին:

3. Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2024 թվականի սեպտեմբերի 9-ին որոշում է կայացրել թիվ ՍԴ3/0102/01/24 (ԱՎԴ1/0184/01/24) քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատ ուղարկելու մասին՝ ընդդատության մասին վեճը լուծելու համար:

4. Քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2024 թվականի հոկտեմբերի 7-ին:

Ընդդատության վերաբերյալ հարցը լուծելու համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

5. 2024 թվականի հունիսի 20-ի որոշմամբ Արտաշես Խալաթյանի նկատմամբ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 529-րդ հոդվածի 3-րդ մասով և 525-րդ հոդվածի 5-րդ մասով հանրային քրեական հետապնդում է հարուցվել հանրորեն վտանգավոր այն արարքների համար, որ «նա, հանդիսանալով ՀՀ ՊՆ 37564 զորամասի 1-ին հրաձգային վաշտի 3-րդ հրաձգային դասակի 1-ին ջոկի գնդացրորդ, շարքային, ՀՀ կառավարության 27.09.2020թ-ի թիվ 1586-Ն որոշմամբ Հայաստանի Հանրապետությունում հայրաքաղաքում ուղեգրային դրոշմի ժամանակ՝ մարտական գործողությունների իրականացման վայրում՝ Ջրականի շրջանում, զորամասի կազմով բացազարվելուց հետո, պարտավոր լինելով կարգադրությամբ սահմանված համապարասիան վայրում կարարել ծառայողական առանձին պարտականություններ՝ իրականացնել պաշտպանություն, 2020թ-ի հոկտեմբերի 9-ից 12-ն ընկած ժամանակահատվածում հրաժարվել է զինվորական ծառայության առանձին պարտականությունները կարարելուց, որը զուգորդվել է դրանց

փաստացի դադարեցմամբ, այն է՝ թողել է կարգադրությամբ նախատեսված վայրը և վերադարձել է ՀՀ ՊՆ 37564 զորամաս:

(...)

Բացի այդ, շարքային Արտաշես Ալբերտի Խալաթյանը, զինվորական ծառայության առանձին պարտականությունները կատարելը փաստացի դադարեցնելուց հետո ներկայանալով ՀՀ ՊՆ 37564 զորամասի մշտական տեղակայման վայր՝ Սյունիքի մարզի Սիսիան համայնքի Նորավան բնակավայր, հանձնել է իրեն ամրակցված զենք-զինամթերքը, ապա 2020 թվականի հոկտեմբերի 10-ին ինքնակամ թողել է զորամասը և միայն ՀՀ կառավարության 2020 թվականի դեկտեմբերի 10-ի թիվ 2003 որոշման հիմքով արձակվել է ՀՀ ԶՈՒ պահեստագործ՝ այդ կերպ զինվորական ծառայությունից ինքնակամ բացակայելով 240 ժամից ավելի տևողությամբ: (...)»¹:

6. Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին աստիճանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2024 թվականի օգոստոսի 9-ի որոշմամբ արձանագրել է. «(...) Դատարանը գտնում է, որ թիվ ԱՎԴԵ1/0184/01/24 քրեական գործն ըստ մեղադրանքի Արտաշես Ալբերտի Խալաթյանի՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 529-րդ հոդվածի 3-րդ մասով և 525-րդ հոդվածի 5-րդ մասով, ենթակա է Սյունիքի մարզի առաջին աստիճանի ընդհանուր իրավասության դատարանի ընդդատությանը, քանի որ վերջինիս վերաբերյալ քրեական վարույթով նախաքննությունն իրականացվել է ՀՀ քննչական կոմիտեի զինվորական քննչական գլխավոր վարչության երրորդ կայսզորային քննչական բաժնում, նույն բաժնի քննիչի կողմից ուղիղության հասցե և վերջինիս՝ քրեական վարույթում ներգրավվելու (երևալու) առաջին իսկ պահը հանդիսանում է Սյունիքի մարզի Սիսիան քաղաքում գտնվող ՀՀ ՔԿ 3-րդ կայսզորային քննչական բաժնի ներկայանալը և այնպեղ որպես մեղադրյալ ներգրավվելու ու հարցաքննվելու փաստը, որը ՀՀ քրեական օրենսգրքի 8-րդ հոդվածի 3-րդ մասի իրավակարգավորումների ուժով հանդիսանում է հանցանքն ավարտվելու պահը:

¹ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 2, թերթեր 168-169:

Միևնույն ժամանակ Գարարանն արձանագրում է, որ ծանուցագրի ուղարկված լինելը և մեղադրյալի՝ Արարարի մարզում բնակվելու փաստն ինքնին չի հանդիսանում հանցանքի ավարտման պահ, քանի որ այդպիսի հանգամանքները ներառված չեն ՀՀ քրեական օրենսգրքի 8-րդ հոդվածի 3-րդ մասի դրույթներում, որտեղ որպես հանցանքի ավարտման հիմք նշված է կամ բռնվելու փաստը (սույն դեպքում քրեական գործում առկա չէ Արարարի մարզում վերջինիս ձերբակալելու կամ ՌՈ համապատասխան բաժին ինքնակամ ներկայանալու մասին որևէ փաստաթուղթ), կամ մեղայականով ներկայանալու կամ այլ հանգամանքների ուժով արարքն ավարտվելու պահը, որն էլ սույն դեպքում հանդիսացել է Միսիան քաղաքում փրկակալված քննչական բաժին ներկայանալու փաստը:

Ինչ վերաբերում է այն փաստարկին՝ թե 2020թ. դեկտեմբերի 10-ին ռազմական դրությունը վերանալու և զինծառայողի զորացրվելու պահով պայմանավորված կարող է դիտվել հանցանքի ավարտման պահը, ապա Գարարանը հիշյալ պնդումը հիմնավոր չի համարում, քանի որ նշված պարագայում ոչ թե արարքը՝ գործողությունը կամ անգործությունն է ավարտվում, որը հանդիսանում է արարքի օբյեկտիվ կողմը, այլ դա վերաբերում է հանցանքի սուբյեկտին, որը հանցակազմի առանձին տարր է և չի կարող նույնացվել օբյեկտիվ կողմի՝ արարքի հետ:

Բացի այդ, ՀՀ քրեական օրենսգրքի 8-րդ հոդվածի 3-րդ մասն ունի հետևյալ ձևակերպումը՝ «Տևող հանցագործության դեպքում անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության բռնվելու, մեղայականով ներկայանալու կամ այլ հանգամանքների ուժով արարքն ավարտվելու պահին գործող քրեական օրենքով»:

Այսինքն՝ Օրենսդիրը նախատեսել է 3 պայման՝

- բռնվելը,

- մեղայականով ներկայանալը,

- այլ հանգամանքների ուժով արարքն ավարտվելը, (ի դեպ՝ ծանուցագիր հանձնելը սույն հոդվածով նախատեսված չէ, գործում նաև չկա փվյալ այն հանձնելու վայրի մասին), որոնց հերթականությամբ անդրադառնալու դեպքում նախ պետք է սպառվեն նախորդ երկու պայմանները, ապա միայն դրանց անհնարին լինելու դեպքում գործի այլ հանգամանքների ուժով պայմանավորված լինելու հանգամանքը: Իսկ սույն դեպքում արդեն իսկ առկա է, գործել է երկրորդ պայմանը՝ մեղադրյալի

ներկայանալը Միսիան քաղաքում գործող քննչական մարմին, ուստի երկրորդ պայմանի առկայության դեպքում այլ հանգամանքների պարզման անհրաժեշտությունը բացակայում է, քանի որ դրանք պեղք է պարզվեին և կիրառվեին միայն այն դեպքում, երբ բացակայեին առաջին 2 պայմանները:

Ավելին, զորացրման հանգամանքով պայմանավորված հանցանքի ավարտման պահը ոչ միայն օրենքով նախատեսված չէ և յուրովի մեկնաբանման արդյունք է, այլ ունի նախաքննությանը և դատաքննությանը խոչընդոտող վրանգներ, քանի որ այդ դեպքում վարույթն իրականացնող մարմինը արիպված լինի պարզել, թե փվյալ պահին որտեղ է գրնվել մեղադրյալը, քանի որ նրա գրանցման վայրը դեռևս բավարար չէ գնահատելու համար, որ հանցանքն ավարտվել է այդտեղ, քանի որ բազմաթիվ են դեպքերը, երբ արտերկրում գրանցված կամ բնակվող քաղաքացիներ են կամավորագրվել՝ մեկնելու հայրենիքի պաշտպանությանը, և իրարեեսական չէ պարզելու, թե շուրջ 4 փարի առաջ՝ 2020 թվականի դեկտեմբերին, նրանցից ո՞վ որտե՞ղ է գրնվել:

Բացի այդ, սույն մեկնաբանության դեպքում կիրառելի է դառնում ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 3-րդ մասի դրույթը, որի համաձայն՝ «Եթե մինչդարական վարույթի ընթացքում հնարավոր չի եղել պարզել սույն հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերով նախատեսված՝ ենթադրյալ հանցանքների կատարման վայրը, ապա մեղադրանքը քննում է այն դատարանը, որի դատական փարածքում է գրնվում մինչդարական վարույթն իրականացրած նախաքննության մարմնի նախավայրը», որը սույն գործով կրկին հանդիսանում է Միսիան քաղաքը, որը ևս գրնվում է Սյունիքի մարզի առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի վարչական ընդդատության փարածքում (...)²:

7. Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2024 թվականի սեպտեմբերի 9-ի որոշմամբ արձանագրել է. «(...) [Դ]ատարանը հարկ է համարում ընդգծել, որ մեղադրյալ Արտաշես Ալբերդի Խալաթյանին մեղսագրված ենթադրյալ հանցավոր արարքը՝ որպես տնող հանցագործություն, ավարտվել է (դադարել է) իրավական ակտի ուժով, այն է՝ ՀՀ կառավարության 2020 թվականի

² Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 3, թերթեր 27-28:

դեկտեմբերի 10-ի թիվ 2003 որոշման հիմքով ՀՀ ԶՈՒ պահեստագոր արձակվելով, որպիսի պայմաններում պահեստագոր արձակվելուց հետո վերջինս չէր կարող համարվել, որպես զինծառայող, հերևապես՝ նաև որպես հայրուկ սուբյեկտի հարկանիշներ կրող անձ:

Դատարանի կողմից այս առումով ուշագրավ է համարվում այն հանգամանքը, որ քրեական վարույթի նյութերի ուսումնասիրությունից պարզվել է, որ Արտաշես Ալբերտի Խալաթյանի գրնվելու վայրը՝ վերջինիս կողմից ՀՀ ԶՈՒ պահեստագոր արձակվելու ժամանակահատվածում, չի պարզվել (վերջինս նախաքննության ժամանակ հրաժարվել է ցուցմունք տալուց, ինչպես նաև չի սրացվել նրա կողմից օգտագործվող բջջային հեռախոսահամարը սպասարկած ալեհավաք կայանների վերաբերյալ տվյալները), ավելին՝ Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի քրեական վարույթն ըստ ընդդատության ուղարկելու մասին 2024 թվականի օգոստոսի 09-ի որոշումից պարզ է դառնում, որ դատարանի հարցին ի պատասխան՝ մեղադրյալը հայտնել է, որ չի հիշում, թե 2020 թվականի դեկտեմբերի 10-ին որտեղ է գրնվել:

Այսպիսով՝ Դատարանն արձանագրում է, որ նման դեպքում, ենթադրյալ արարքի դադարման պահը հանդիսացել է մեղադրյալի ՀՀ ԶՈՒ պահեստագոր արձակվելու պահը, իսկ արարքի ավարտման վայրը՝ տվյալ ժամանակահատվածում մեղադրյալի գրնվելու վայրը: Այլ հարց է, որ վերջինս բավարար քրեադատավարական միջոցների գործադրմամբ չի պարզվել:

(...)

Վերը նշված իրավական վերլուծությունների ներքո՝ անդրադառնալով Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի «Քրեական գործն ըստ ընդդատության ուղարկելու մասին» 2024 թվականի օգոստոսի 9-ի որոշման տեղ գրած հերևություններին, Դատարանը, հայտնելով դրանց իր անհամաձայնությունը, հարկ է համարում արձանագրել հետևյալը՝

- մեղադրյալ Արտաշես Ալբերտի Խալաթյանի նկատմամբ քրեական հետապնդում է հարուցվել 2024 թվականի հունիսի 20-ին, իսկ վերջինիս մեղադրանք է ներկայացվել և նա հարցաքննվել է նույն թվականի հունիսի 24-ին, այսինքն՝ այն

ժամանակ, երբ նա այլևս դադարել էր որպես զինծառայող հանդիսանալուց, հետևապես նման դեպքում խոսք չի կարող լինել փնտռող հանցագործության շարունակական ընթացքի մասին, քանի որ մեղադրյալի պահեստագործ արձակվելու փաստի ուժով արդեն իսկ ենթադրյալ հանցավոր արարքը համարվել էր ավարտված: Այլ կերպ, Արարարի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ստրանի ընդհանուր իրավասության դատարանի վերը նշված հիմնավորումների պայմաններում հնարավոր չէ փնտռող հանցանքի շարունակական իրականացումը, երբ ենթադրյալ հանցանքի հատուկ սուբյեկտը բացակայում է, ինչն էլ խոսում է հանցակազմի բացակայության մասին: Ավելին՝ նշվածը հավասարվում է նաև մեղադրյալ Արտաշես Ալբերտի Խալաթյանին ներկայացված մեղադրանքի փաստական հանգամանքների ուսումնասիրությունից, որտեղ ենթադրյալ արարքի ավարտման պահը չի դիտարկվել որպես քրեական վարույթն իրականացնող մարմին ներկայանալու և համապատասխան դատավարական կարգավիճակ ստանալու պահը,

- Ինչ վերաբերում է ՀՀ քրեական օրենսգրքի 8-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նշված կարգավորման կապակցությամբ փրված մեկնաբանությունը, ապա այս ուղղությամբ հարկ է նկատել, որ «Նորմարիվ իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ «Եթե նորմարիվ իրավական ակտում նշված նորմի կիրառումը պայմանավորված է արտրակերպերով կամ «և» կամ «ու», ինչպես նաև «կամ» շաղկապով բաժանված պայմաններով, ապա արտրակերպերով կամ «և» կամ «ու» շաղկապներով բաժանված պայմանների մասով այդ նորմի կիրառման համար անհրաժեշտ է բոլոր պայմանների առկայությունը, իսկ «կամ» շաղկապով բաժանված պայմանների մասով բավական է թվարկված պայմաններից առնվազն մեկի առկայությունը», որպիսի պայմաններում Դատարանի գնահատմամբ «այլ հանգամանքների» առկայությունը, որոնք կանխորոշում են փնտռող հանցանքի ավարտման պահը, որևէ կերպ չեն պայմանավորում մեղայականով ներկայանալու կամ բռնվելու պայմաններով: Այլ կերպ, անկախ նրանից նախորդ երկու պայմանները (բռնվելը կամ մեղայականով ներկայանալը) սպառվել են, թե ոչ, այլ հանգամանքների վրա հասնելու ուժով, որպիսին սույն դեպքում հանդիսացել է մեղադրյալի ՀՀ ԶՈՒ պահեստագործ արձակվելը, արարքը համարվում է ավարտված:

- Ի վերջո՝ անդրադարձնալով նախաքննության կատարման վայրի ուժով սույն վարույթի փարածքային ընդդատությունը որոշելու հարցին, Գաղտնի գնահատմամբ սույն կանոնը կիրառելի է միայն այն պարագայում, երբ ենթադրյալ արարքի կատարման վայրն որոշակիացնելու բոլոր հնարավորությունները սպառված են, որպիսին սույն դեպքում բացակայում է, քանի որ, ինչպես արդեն նշվեց, որևէ միջոց չի ձեռնարկվել պարզելու մեղադրյալ Արտաշես Ալբերտի Խալաթյանի գրնվելու վայրը արարքի ավարտման պահին: Ավելին՝ Գաղտնի գնահատմամբ Օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի 2-րդ մասի բովանդակային վերլուծությունից պարզ է դառնում, որ վարույթի ընդդատության հարցի քննարկումը հնարավոր է անգամ հիմնական դատալսումների ընթացքում, երբ ձեռք բերված փաստական տվյալների արդյունքում պարզվում է, որ վարույթն ընդդատյա չէ տվյալ դատարանին: (...)³:

Վճռարեկ դատարանի քրեական պալատի հիմնավորումները և եզրահանգումը.

8. Սույն վարույթով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. հիմնավոր է արդյո՞ք Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՍԴ3/0102/01/24 (ԱՎԴ1/0184/01/24) քրեական վարույթն ընդդատյա է Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

9. ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք ունի անկախ և անաչառ դատարանի կողմից իր գործի արդարացի, հրապարակային և ողջամիտ ժամկետում քննության իրավունք»:

10. «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք, (...) նրան ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ, ունի օրենքի հիման վրա սրեղծված անկախ ու անաչառ դատարանի

³ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 3, թերթեր 40-41:

կողմից ողջամիտ ժամկետում արդարացի և հրապարակային դատաքննության իրավունք»:

10.1. Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը, «*օրենքի հիման վրա արեղծված դատարան*» հասկացությունը մեկնաբանելիս նշել է. «Այն երկրներում, որտեղ օրենքը կողիֆիկացված է, դատական համակարգի կազմակերպումը չի կարող թողնվել դատական մարմինների հայեցողությանը, սակայն դա չի նշանակում, որ դատարաններն օժտված չեն համապատասխան ազգային օրենսդրությունը մեկնաբանելու որոշակի ազատությամբ»⁴:

Մինևույն ժամանակ, դատական մատչելիության իրավունքի համատեքստում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է, որ «Ներպետական դատական արյանները դատավարական կանոնները կիրառելիս պետք է ձեռնպահ մնան դրանց չափազանցված ձևականացումից, որն իր ազդեցությունը կունենա դատավարության արդարացիության վրա»⁵:

11. Վճռաբեկ դատարանը *Գևորգ Հարությունյանի* գործով իրավական դիրքորոշում է ձևավորել այն մասին, որ «(...) *Գործերի պարշաճ ընդդատությունը, որպես արդար դատաքննության անհրաժեշտ բաղկացուցիչ, հիմնարար իրավական արժեք է: Դրա հիմնարար բնույթը բխում է արդար դատաքննության ինստիտուցիոնալ փարրից՝ անկախ, անկողմնակալ, իրավասու և օրենքի հիման վրա արեղծված դատարան ապահովելու պետության պոզիտիվ պարտականությունից: Իսկ այդ պարտականությունն իր հերթին, ըստ էության, ամրագրված է Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգում բարձրագույն իրավաբանական ուժ ունեցող այնպիսի նորմատիվ ակտերում, ինչպիսիք են ՀՀ Սահմանադրությունը (...), Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը (14-րդ հոդված) և «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիան (6-րդ հոդված): (...)*

Պարշաճ ընդդատության հիմնարար իրավական նշանակությունն այն է, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանի որոշման հարակ

⁴ Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Gorgiladze v. Georgia* գործով 2009 թվականի հոկտեմբերի 20-ի վճիռը, գանգատ թիվ 4313/03, 69-րդ կետ:

⁵ Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Walchli v. France* գործով 2007 թվականի հուլիսի 26-ի վճիռը, գանգատ թիվ 35787/03, 29-րդ կետ:

կանոնների առկայությունը և դրանց կանխարեւելի գործադրումն անհրաժեշտ պայման են կողմնակի դիրքորդի մտք այնպիսի համոզմունք ձևավորելու համար, որ տվյալ կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանը և դատավորը նախարարամատչելիություն չունեն, և տվյալ գործը վարույթ ընդունելիս սուբյեկտիվիզմն ու կամայականությունը բացառված են եղել:

Այսպիսով, քրեական գործերի ընդդատության որոշման հստակ, կամայականությունը բացառող կանոնների առկայությունը և գործադրումը պարզապես նախապայման են արդարադատության մատչելիության պարզաճերաշխավորման համար (...)⁶:

12. Վերոգրյալից հետևում է, որ ընդդատության կանոններն այն չափանիշներն են, որոնց հիման վրա որոշվում է, թե տվյալ գործով որ դատարանը պետք է իրականացնի արդարադատություն: Այդ չափանիշների հիմքում ընկած են ոչ թե իրավակիրառների սուբյեկտիվ հայեցողությունը, այլ քրեական վարույթի օրենքով սահմանված օբյեկտիվ հատկանիշները, որոնց առկայությունն էլ թույլ է տալիս արձանագրել տվյալ դատարանի՝ այդպիսին հանդես գալու իրավունքն այդ վարույթով: Միաժամանակ, ընդդատության կանոնները կոչված են անձին գերծ պահելու դատական շրջապտույտներից, որոնք կարող են առաջանալ, եթե դատարանները հրաժարվեն գործը վարույթ ընդունել իրենց ընդդատյա չլինելու պատճառարանությամբ:

Ընդդատության ինստիտուտը հիմնարար նշանակություն ունեցող արժեք է, քանի որ այն անմիջականորեն կապված է անձի՝ օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարանի կողմից իր գործի քննության իրավունքի հետ: Քրեական վարույթի մասնակիցների համար պետք է կանխատեսելի լինի, թե իրենց գործով որ դատարանը պետք է իրականացնի արդարադատություն:

13. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի համաձայն՝
«1. Առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին ընդդատյա են այն վարույթները, որոնք վերաբերում են այդ դատարանի դատական տարածքում

⁶ Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ *Քննող Հարությունյանի* գործով 2011 թվականի հուլիսի 13-ի թիվ ԵԿԴ/0211/01/10 որոշումը, կետեր 15-16:

ենթադրաբար կատարված հանցանքներին՝ անկախ քննչական ենթակայության կանոններից:

2. Եթե վարույթը վերաբերում է առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության փարբեր դատարանների դատական փարածքներում ենթադրաբար կատարված երկու կամ ավելի հանցանքներին, ապա մեղադրանքը քննում է այն դատարանը, որի դատական փարածքում ենթադրաբար կատարվել է վերջին հանցանքը: (...):»:

Տարածքային ընդդատությունը սահմանող՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածից հետևում է, որ որպես քրեական վարույթի դատական տարածքը որոշելու հիմնական կողմնորոշիչ պայման, հանդես է գալիս վերջին հանցանքի կատարման վայրը:

Նույն օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի համաձայն՝ «(...) 4. Վարույթն ըստ փարածքային ընդդատության սրացած առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը մինչև նախնական դատալսումներ նշանակելը եռօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում վարույթը Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ վարույթի փարածքային ընդդատությանը:

(...)

7. Սույն հոդվածի 4-րդ մասով նախատեսված դեպքում Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը վարույթը Վճռաբեկ դատարանում սրանալու պահից հնգօրյա ժամկետում վերջնականապես լուծում է վարույթի փարածքային ընդդատության հարցը: (...):»:

14. ՀՀ քրեական օրենսգրքի 525-րդ հոդվածի համաձայն՝ «1. Ջինժառայողի կողմից զինվորական ծառայությունից ժամանակավորապես խուսափելը՝ զորամասը կամ ծառայության վայրն ինքնակամ թողնելը կամ առանց հարգելի պատճառների ժամանակին ծառայության չներկայանալը 72 ժամից ավելի, բայց 240 ժամից ոչ ավելի փակմանը, ինչպես նաև երեք ամսվա ընթացքում երեք և ավելի անգամ յուրաքանչյուրը մեկ ժամից մինչև 72 ժամ փակմանը (...):

3. Սույն հոդվածի 1-ին կամ 2-րդ մասով նախատեսված արարքը կատարելը, եթե ինքնակամ բացակայությունը փակվել է 240 ժամից ավելի՝ (...):

5. Սույն հոդվածի 1-ին կամ 2-րդ կամ 3-րդ կամ 4-րդ մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է ուղղակիորեն դրության, պատերազմի ժամանակ կամ մարտի պարագաներում (...):»:

14.1. ՀՀ քրեական օրենսգրքի 525-րդ հոդվածով նախատեսված հանցակազմի օբյեկտիվ կողմը դրսևորվում է զինձառայողի կողմից զինվորական ծառայությունից ժամանակավորապես խուսափելու նպատակով զորամասը կամ ծառայության վայրն ինքնական թողնելով կամ առանց հարգելի պատճառների ժամանակին ծառայության վայր չներկայանալով: Նշված արարքը տևող հանցագործություն է և ավարտված է համարվում որպես կանոն՝ բռնվելու, զորամաս կամ իրավապահ մարմին ներկայանալու պահից: Մինևույն ժամանակ, տվյալ հանցանքի ավարտման պահը կարող է պայմանավորված լինել նաև այլ հանգամանքներով, օրինակ՝ անձը դադարում է տվյալ հանցագործության սուբյեկտ լինելուց՝ ճանաչվում է ծառայության համար ոչ պիտանի, զորացրվում է և այլն:

15. Սույն վարույթի նյութերի ուսումնասիրությունից երևում է, որ՝

- Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը, հիմք ընդունելով քրեական վարույթի նախաքննությունը ՀՀ քննչական կոմիտեի զինվորական քննչական գլխավոր վարչության երրորդ կայագորային քննչական բաժնում իրականացվելու, նույն բաժնի քննիչի կողմից մեղադրյալի բնակության հասցե ծանուցագիր ուղարկելու և մեղադրյալ Ա.Խալաթյանի կողմից Սյունիքի մարզի Սիսիան քաղաքում գտնվող վերը նշված քննչական բաժին ներկայանալու, այնտեղ որպես մեղադրյալ ներգրավվելու և հարցաքննվելու հանգամանքները, այդպիսիք ՀՀ քրեական օրենսգրքի 8-րդ հոդվածի 3-րդ մասի իրավակարգավորման ուժով դիտարկելով որպես ենթադրյալ հանցանքն ավարտվելու պահ, որոշում է կայացրել քրեական վարույթն ըստ տարածքային ընդդատության Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ուղարկելու մասին⁷:

- Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը, փաստելով, որ որպես արարքի ավարտման պահ տվյալ դեպքում պետք է դիտարկել

⁷ Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:

մեղադրյալ Ա.Խալաթյանի՝ ՀՀ զինված ուժերի պահեստագոր արձակվելու ժամանակահատվածը, իսկ ավարտման վայր՝ տվյալ ժամանակահատվածում մեղադրյալի գտնվելու վայրը, գտել է, որ սույն քրեական գործն ընդդատյա չէ Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

Անդրադառնալով նախաքննության կատարման վայրի ուժով սույն վարույթի տարածքային ընդդատությունը որոշելու հարցին՝ Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը գտել է, որ այդ կանոնը կիրառելի է միայն այն պարագայում, երբ ենթադրյալ արարքի կատարման վայրը որոշակիացնելու բոլոր հնարավորությունները սպառված են, որպիսիք սույն դեպքում բացակայում են⁸:

16. Սույն վարույթի փաստական հանգամանքները գնահատելով վերոշարադրյալ իրավադրույթների և իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը փաստում է, որ Ա.Խալաթյանին ներկայացված մեղադրանքից երևում է, որ վերջինիս մեղսագրվում է երկու ենթադրյալ հանցավոր արարքների կատարում՝ առանձին պարտականությունները կատարելուց հրաժարվելը, որը զուգորդվել է դրանց փաստացի դադարեցմամբ, և զինձառայողի կողմից զինվորական ծառայությունից ժամանակավորապես խուսափելը՝ 240 ժամից ավելի տևողությամբ: Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատն արձանագրում է նաև, որ ըստ ներկայացված մեղադրանքի՝ Ա.Խալաթյանը ՀՀ Կառավարության 2020 թվականի դեկտեմբերի 10-ի՝ թիվ 2003 որոշման հիմքով արձակվել է ՀՀ զինված ուժերի պահեստագոր: Հետևաբար, Ա.Խալաթյանին ՀՀ քրեական օրենսգրքի 525-րդ հոդվածի 5-րդ մասով մեղսագրված վերջին ենթադրյալ հանցանքն ավարտվել է 2020 թվականի դեկտեմբերի 10-ին՝ ՀՀ զինված ուժերի պահեստագոր արձակվելու ուժով, քանի որ վերջինս այդ պահից դադարել է տվյալ արարքի սուբյեկտ լինելուց: Նման պայմաններում հաշվի առնելով, որ մեղադրյալ Ա.Խալաթյանը հաշվառված է և բնակվում է Արարատի մարզում, Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը գտնում է, որ սույն վարույթով ենթադրյալ հանցանքի ավարտման վայր պետք է դիտարկել Ա.Խալաթյանի բնակության վայրը:

⁸ Տե՛ս սույն որոշման 7-րդ կետը:

Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը հիմնավոր է համարում նաև Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի այն հետևությունը, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված կանոնը սույն դեպքում կիրառելի չէ՝ դրանում նախատեսված պայմանների բացակայության պատճառաբանությամբ:

17. Վերոգրյալի հաշվառմամբ, Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատն արձանագրում է, որ Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՍԴ3/0102/01/24 (ԱՎԴ1/0184/01/24) քրեական վարույթն ընդդատյա է Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին, հիմնավոր է:

18. Ամփոփելով՝ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը գտնում է, որ թիվ ՍԴ3/0102/01/24 (ԱՎԴ1/0184/01/24) վարույթն ընդդատյա է Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

Վերոգրյալի հիման վրա և ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի 7-րդ մասով՝ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

Արտաշես Ալբերտի Խալաթյանի վերաբերյալ՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 529-րդ հոդվածի 3-րդ մասով և 525-րդ հոդվածի 5-րդ մասով թիվ ՍԴ3/0102/01/24 (ԱՎԴ1/0184/01/24) քրեական վարույթն ընդդատյա է Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

Նախագահող՝ _____ Հ.ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Դատավորներ՝ _____ Ս.ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

_____ Լ.ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

_____ Ա.ՊՈՂՈՍՅԱՆ